

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

XIV. In illud Sap. Sapientia vincit malitiam. seu, de 7. Donis Spir. S. contra
7. vitia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

duritiam tuam & cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die ira. Thesaurizas, inquit, tibi thesauros iræ pro prærogatis thesauris misericordiæ quos contemnis, & evacuas in te misericordiam DEI. Sed secundum quid; *Secundum duritiam tuam*, ait, *& cor impœnitens*. Quis autem scindet duritiam istam, nisi qui passione sua petras scidit? Quis dabit cor pœnitens, nisi à quo est omne datum optimum?

Altera misericordia misericordis, qua DEVS dat pœnitentiam.

Hæc est secunda misericordia omnino maior priore, quæ facit ne prima sit infructuosa, & convertatur in damnationem mortis, dando scilicet pœnitentiam, sine qua expectatio non modo non prodest, sed obest plurimum. Et hæc quidem in levibus peccatis potest sufficere, quoniã in his à quibus abstinere non possumus dum gestamus corpus peccati, ad salutem sufficere potest pœnitentia quotidiana. At in gravioribus quidem, & quæ peccata ad mortem sunt, opus est non modo pœnitentia, verum etiam continentia. Difficilis prorsus res, & soli divinæ virtuti possibilis, susceptum semel peccati jugum à cervicibus excutere: quoniam qui facit peccatum, servus est peccati, nec est jam liberari nisi in manu forti.

Tertia misericordia magna, qua dat continentiam. f. Psal. 50. a. 4. Filia seu effecta magnæ misericordiæ.

Hæc est magna misericordia magnis necessaria peccatoribus, de qua dicitur: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam & secundum multitudinem miserationum tuarum, &c.* De quatuor filiabus magnæ misericordiæ dictum est, quæ sunt immissio amaritudinis, subtractio opportunitatis, virtus resistendi, & sanitas affectionis. Quandoque enim ei qui peccato quovis obligatus tenetur, pie immitit Dominus amaritudines quasdam, quæ mentem occupant hominis, & expellunt perniciosam delectationem peccati. Quandoque subtrahit opportunitatem, nec tentari patitur infirmitatem. Quandoque virtutem donat resistendi, quod maius est, ut scilicet tentationem sentiens viriliter agat, & non consentiat. Quandoque affectionem sanat, quod perfectissimum est, & in quo prorsus tentatio tollitur; ut non solum non consentiatur ei, sed nec sentiat quidem.

S E R M O XIV.

In illud Sap. *Sapientia vincit malitiam. Atingit ergo à fine, &c.*
Seu, *De septem Donis Spir. S. contra septem vitia.*

a Sap. 7. d & Sap. 8. a Septiformis spiritus adversus septem peccati gradus. 1. Sp. Timoris contra negligentiam.*

Sapientia vincit malitiam a, dum Satanam conterit Dei virtus, & Dei sapientia Christus. *Atingit ergo à fine usque ad finem fortiter*, in cælo quidem dejiciendo superbum, in mundo superando malignum, in inferno spoliando avarum. *Et disponit omnia suaviter*, in cælo stantes angelos confirmando, in mundo venundatos redimendo, in inferno captivos liberando. Aut si melius placet, accipiamus hoc modo. Ordinata procedit acie adversus septem peccati gradus Spiritus septiformis. Et primus contra

contra negligentiam *timor* exurgit, nimirum ipse est quo concutitur anima, discutitur conscientia, excutitur sopor lethalis, incutitur sollicitudo. Denique *qui timet Deum, nihil negligit* ^b, sed veretur omnia opera sua.

Cæterum ut gravior sit conflictus, squama squamæ jungitur, & comitantia sunt in humano corde negligentia sui & curiositas cæterorū. Triplex enim (ut ait Sapiens) incommodum ejicit de domo inhabitantem: *fumus, stillicidium, mala uxor*. Quando vero hæc deerunt negligentia? Propria quidem qui negligit, fumum non abigit, uxorem non corrigit, tectum non reficit. Fumant peccata nullo misericordiæ studio, nullis lachrymarum undis extincta, & fumus ille teterrimus & intolerabilis. Malignatur voluntas ipso neglectu quotidie deterior semetipsa. Stillat superni judicis indignatio ex defectu utique charitatis, quæ sola operit multitudinem peccatorum. Egrediatur utique foras necesse est, & curiosius exteriora consideret, qui sic interna despicit, præterita non respicit, præsentia non inspicit, futura non prospicit. Evidenter proinde curiositati *pietas* adversatur, & quem illa à corde evocat, ista revocat. Nimirum pietas illa est cultus Dei, & in corde colitur, qui in corde cognoscitur habitare. Parit autem curiositas experientiam mali, ut facile, qui per multa vagatur, offendat; facile cadat in laqueum, facile inveniat quod perniciosè delectet. Confligit sanè adversus hanc *scientia* Spiritus, docens eligere bonum, & reprobare malum; docens quid perniciosum sit, quidvè expediat experiri.

Veruntamen in multis jam in concupiscentiam experientia transire videtur. Habes ergo hos gradus in Dina filia Jacob, quam nimirum ad videndum alienigenas mulieres egressam, Emor filius Sichem rapuisse, corrupisse, ac deinde tristem blanditijs delensisse legitur, ita ut illius animæ anima ejus adhæserit. Dico autem in concupiscentiam, & ut Propheta meminit ^c, in affectum cordis transfisse hominem qui legem sprevit, honestatem abjecit, valescit pudori: timorem Domini penitus transfiliit, foloque vehitur appetitu, sequitur concupiscentiam solam, sola trahitur voluptate, & est apud eum pro ratione voluntas. Contra hanc igitur concupiscentiam mali dimicat *fortitudo*: neque enim ulla jam nisi in manu fortitudo liberatio est. Indicat sibi homo jejunia, corpus castiget & subjiciat servituti, ne forte jam de radice colubri egrediatur regulus, de concupiscentia consuetudo. Quemadmodum enim misera nimium & miserabilis humana fragilitas sine pruritu concupiscentiæ, aut impetu desiderij sola consuetudine ipsa ad illicita trahatur, utinam omnibus liceat ignorare. Nimirum peccatum faciens, servus est peccati, servus plane diaboli, ad prava quæque prout ducitur sequens, à quo nimirum captivus tenetur ad ipsius voluntatem ^f.

Est autem consuetudo hæc gravis quædam & perniciofa catena, sol-

Sermones S. Bernardi.

Gggg

venda

1. Spr. Timoris
contra negli-
gentiam.
b Eccle. 7. c.

c Prov. 27. c.

2. Spiritus pie-
tatis contra
curiositatem.

3. Spir. scientia
contra experi-
entiam mali.

d Gen. 34. a

e Psal. 72. a

4. Spiritus for-
titudinis con-
tra concupis-
centiam.

Fu & noxa
male consue-
tudinis.

f Ioan. 8. d.

venda utiq; facilius, quam rumpenda: ut hic maximè vulgare illud proverbium videatur usurpari, industriam violentiam potiore: ut quemadmodum vis vi repellitur, & fervore spiritus fervor extinguitur desideriorum, ut maligni artem arte deludas, & consuetudini *consilium* opponas. Alioquin si fortè violentiam quæras & castigationem corporis speres consuetudini prævalere, timendum omnino est ne sit perniciosus labor, & prius ipsa substantia deficiat quam inolita concupiscentia, præsertim quòd altera quædam natura sit ipsa consuetudo. Necessarium itaque est consilium vel ab ipso magni consilii Angelo ministratum, vel ab homine aliquo spirituali qui cogitationes Satanæ spiritualiaque remedia non ignoret. Subtrahenda nobis occasio est, & opportunitas fugienda peccati. Legimus, Fratres in eremo fornicationis spiritu quempiam impugnatum, laudabili prorsus industriâ à Patre curatum. Advocans enim senior fratrem alterum secretò, iussit ut eundem lacefferet injuriis, & prior ipse quasi accepta ab eo injuria quereretur. Anxiabatur ille, & confusus vehementer, sic in brevi oblitus est pristinæ tentationis, ut quærenti de ea non sine admiratione plurima responderet: Papæ! vivere non liceret; & fornicari libeat?

Sed fortè nedum venit cui victoria reposita est, quem triumphus manet, cui corona debetur, & contemptus ex consuetudine prodit, ut tantò liberius, quantò desperatius peccans, totas jam concupiscentiæ laxet habenas, toto impetu feratur in præceps, sicut scriptum est: *Peccator cum venerit in profundum malorum contemnit*. Hunc ergo contemptum necesse est ut spiritus *intellectus* impugnet, illuminans tenebras cordis, & lucem divinæ misericordiæ, & copiosæ miserationis infundens. Intelligentia nempe divinæ & altissimis rebus attribuenda est, quas quidem ratio humana nulloatenus, difficile autem vel fides ipsa comprehendere possit, ut est illud ^b; *Vbi abundavit delictum, superabundavit & gratia*.

Iam si contemptus perstiterit, accedere necesse est & malitiam, ut quam potest consolationem desperatus miser admittat, & cui non est pars in bonis, lætetur vel in malis, lætetur cum malefecerit, & exultet in rebus pessimis. Ex his ergo solum hoc remedium est, ut ipsa adversus malitiam *sapientia* congregiatur, propriaque dextera prælietur, quæ succumbere omninò non novit. Quando enim liberetur qui in habitationem descendit, nisi præveniatur in benedictionibus supernæ dulcedinis, ut clavum elavo expellat, & pestiferam dulcedinem vitiorum jucunditas spiritualis unionis excludat?

Attingit ergò à fine usque ad finem fortiter *sapientia* vitæ eradicando singula vitia, singulasque inferendo virtutes. Excutitur siquidem *negligentia*, ut timoris spiritus repleat mentem abiicitur *curiositas*, ut succedat pietas; *experientia mali* fugatur, apponiturque *scientia*. Sic & *concupis-*

5. Spiritus
Consilii ad-
versus pra-
vam consue-
tudinem.
Occasionis fu-
ga.

Exemp. Ere-
mita fornicationis spiritu
liberati.

g Prov. 18. a
& Spiritus in-
tellectus con-
tra contem-
ptum.

h Rom. 5. d

7. Sapientia
Sp. contra ma-
litiã.

Anacapha-
leosis.

cupiscentia praevallet fortitudo, & consilium *consuetudinem* amputat, & intellectus *vigens contemptum* amovet, & disparente omnino *malitia*, sapientia regnat. Qua quidem triumphante de cætero miseram illam animam quam perniciosè negligentia soporaverat, peius excitaverat curiositas, attraxerat experientia, tenuerat concupiscentia, ligaverat consuetudo, contemptus in carcerem truserat, malitia jugulaverat: timor suscitatur; pietas blandè demulcet; scientia quid actum sit indicans, dolorem apponit; quod suum est, fortitudo erigit, consilium solvit, intellectus educit de carcere, sapientia mensam ponit, refocillat esurientem, & salutaribus reparat alimentis.

S E R M O X V.

De eo quod scriptum est: *Beatus homo qui invenit sapientiam, & qui affluit prudentia.* Prov. 3. b.

Quid in hoc mundo agimus, Fratres, aut quid facimus de hoc mundo? Si salvari contendimus à præsentis sæculo nequam, quid adhuc de hoc mundo decernimus? Si exire volumus, quid compedes nostros nobiscum trahere laboramus? Ponamus aureos esse, sed multò melius est sine his liberari, quàm eorum occasione teneri. Non æstimemus precium, sed impedimentum consideremus, ne præter ipsam, quæ dura satis reputanda est, conditionis necessitatem, etiã cupiditatis visco inhærere hic incipiamus, & inanis sollicitudinis nexibus irretiri. Quid enim in compedibus faciat quis, percunctari fortè minus congruum judicetur, quod videlicet ad patiendum magis, quàm ad aliquid faciendum soleant homines compedi: & actionis impedimenta compedes sunt adminicula passionis. Agendum tamen nobis aliquid in hoc mundo, agenda utique pœnitentia, sed ad passionem hæc potius, quàm ad actionem videbitur pertinere. Nihilominus tamen agendum hic nobis aliquid: non quidem de hoc mundo, sed in hoc mundo. Cum enim legatur ^a Adam in loco voluptatis ab initio positus, ut operaretur, quis sanum sapiens, filios ejus in loco afflictionis ad feriandum positos arbitretur? Operemur ergo, sed cibum qui non perit: operemur opus salutis nostræ. Operemur in vinea Domini ut denarium diurnum accipere mereamur. Operemur in sapientia quæ dicit ^b: *Qui operantur in me, non peccabunt.* Ager enim est mundus: ait Veritas ^c. Fodiamus, in eo thesaurus absconditus latet; effodiamus eum. Ipsa est enim sapientia quæ trahitur de occultis. Omnes eam quærimus: omnes concupiscimus eam.

Sed frustra quærit, qui in lectulo suo quærit: neq; enim in terra suaviter viventium invenitur. Lectulus est, & ibi gigantem quæris? Tuus est, & ibi speras invenire eum, qui diversa semper ignorat? *Si quæritis*, inquit ^d,

Gggg 2

converti-

Mundi compedes quantumvis aureas relinquendi.

^a Gen. 2. c

^b Eccli. 24. c.
^c Matt. 13. f

Sapientia ubi invenienda.
^d Isa. 21. c